

ARBETSTAGARENS REPRESENTANTER PÅ ARBETSPLATSEN

Vad har man för nytta av dem?

Innehåll

Förtroendemannen	4
Arbetarskyddsfullmäktige	4
Rättigheter och skyldigheter för förtroendemän	5
Vad har man för nytta av förtroendemannen?	6
Vad har man för nytta av arbetarskyddsfullmäktige?	7
Förtroendemannens uppgifter i korthet	8
Arbetarskyddsfullmäktiges uppgifter i korthet	9
Vem passar för förtroendeuppdrag på arbetsplatsen?	10

En förtroendevald på din arbetsplats är en person som man bokstavligen har förtroende för på arbetsplatsen. Han eller hon är en av arbetstagarerna, som de övriga väljer bland sig till att utföra uppdraget.

De vanligaste förtroendeuppdragen på arbetsplatsen är förtroendemannens och arbetarskyddsfullmäktiges uppgifter. Arbetstagare, arbetsplatser och hela samhället drar nytta av att det finns förtroendemän och arbetarskyddsfullmäktiga.

På vilket sätt? Läs mer om det i den här broschyren.

Förtroendemannen

Förtroendemannen övervakar att kollektivavtalet och arbetslagstiftningen följs. Han eller hon ger råd och stöd till PAMs medlemmar i arbetslivet, vid förändringar och problem. Han eller hon förhandlar med arbetsgivaren om sådant som rör personalen och är med och utvecklar arbetsplatsen. Förtroendemannen förmedlar också information om sådant som rör PAM till arbetsplatsen.

Förtroendemannen måste vara medlem i PAM. På samma sätt kan man bara rösta på PAM-medlemmar i förtroendemannavalet. Förtroendemannen representerar och hjälper i första hand förbundets medlemmar. Exempelvis i samarbetsförhandlingar och lokala avtal kan han eller hon representera hela personalen.

” Förtroendemannen förhandlar med arbetsgivaren om sådant som rör personalen och är med och utvecklar arbetsplatsen.

Arbetarskyddsfullmäktige

Arbetarskyddsfullmäktige representerar alla anställda på arbetsplatsen i frågor som rör arbetarskydd och arbetsförhållanden. Han eller hon är med i att utveckla arbetarskyddet mellan arbetstagarna och arbetsgivaren, utvecklar arbetarskyddet och anmäler om han eller hon upptäcker brister i säkerhet och hälsa och exempelvis sådant som rör orken i arbetet.

Enligt lag fastställs det att en arbetarskyddsfullmäktig ska väljas på alla arbetsplatser där det regelbundet arbetar över 10 anställda. Om arbetstagarna vill kan en arbetarskyddsfullmäktig även väljas på mindre arbetsplatser.

Alla anställda på arbetsplatsen har rätt att kandidera till uppdraget som arbetarskyddsfullmäktig. Alla får också delta i valet av denna. Om arbetarskyddsfullmäktige är medlem i PAM kan han eller hon delta i utbildningar för arbetarskyddsfullmäktiga som anordnas av PAM, på vilka man sätter sig in i saker och ting just ur servicebranschernas perspektiv.

Rättigheter och skyldigheter för förtroendemän

Arbetsplatsens förtroendemäns ställning och rättigheter fastställs centralt i avtal som ingåtts mellan PAM och arbetsgivarförbundet – förtroendemannaavtal, avtal om arbetarskyddssamarbete och kollektivavtal. Även lagstiftningen reglerar dessa.

I avtalen mellan PAM och arbetsgivarförbundet har man bland annat kommit överens om

- arbetstiden som den som har hand om uppgiften får lägga på det (tid för befrielse från arbetet)
- kompensation för uppdraget
- uppgifter som arbetsgivaren ska ge den som innehar uppdraget
- de arbetslokaler och kommunikationsmedel som man har rätt att använda för att sköta uppdraget.

De olika avtalsbranschernas bestämmelser och system skiljer sig något från varandra.

Förtroendemannen har rätt att få olika uppgifter av företaget som har med arbetstagarnas ställning, utnyttjandet av arbetskraft och företagets ekonomi att göra. För att utreda om lönen är rätt har han eller hon även rätt att få enskilda arbetstagares löneuppgifter med arbetstagarens medgivande. Han eller hon har rätt att få insyn i bland annat arbetstidsbokföringen och få en förklaring till de uppgifter som företaget samlar in rörande arbetsuppgifterna.

Arbetarskyddsfullmäktige har rätt att få bland annat dokument och förteckningar som rör arbetarskyddet och som arbetsgivaren ska upprätthålla. Arbetsgivaren ska också ge ut avtalet om anordnande av företagshälsovård och företagshälsovårdens verksamhetsplan för påseende.

Vad har man för nytta av förtroendemannen?

Arbetstagarna och arbetsgivaren kan bespara sig mycket besvär genom att ha en förtroendeman som är väl insatt i sitt uppdrag och som har bra förhandlingsrelationer med arbetsgivaren. På det sättet får arbetstagaren hjälp på den egna arbetsplatsen. För arbetsgivaren är en kunnig förtroendeman som har fackförbundets rådgivningstjänster bakom sig en sakkunnig samarbetspartner. Saker och ting kan skötas rätt från första början.

PAM och arbetsgivarförbunden inom olika branscher kommer överens om minimivillkoren i kollektivavtalet. När avtalet ingåtts förbinder sig båda att även följa det. På arbetsplatsen är det förtroendemannen som ska se till att det följs. Därför är det viktigt att känna till den egna branschens kollektivavtal. Förtroendemannen kan emellertid inte ensam övervaka att avtalet följs, utan arbetstagarna måste även själva följa att deras rättigheter och skyldigheter införlivas.

Om det uppstår meningsskiljaktigheter mellan arbetstagaren och arbetsgivaren i frågor som gäller anställningsförhållandet eller arbetsvillkoren och de inte kan lösa det sinsemellan hjälper förtroendemannen till. Om inte heller det fungerar går arbetsgivar- och arbetstagarförbundet in för att lösa det. Om inte heller det fungerar kan ärendet tas vidare till tingsrätten och eventuellt till de högre domstolsinstanserna. Ibland söker man lösningen på tolkningen av ett kollektivavtal i arbetsdomstolen. Om arbetsgivaren inte är med i ett arbetsgivarförbund kan ärendet endast behandlas i tingsrätten och eventuellt de högre domstolsinstanserna om man inte når en överenskommelse på arbetsplatsen.

” Det största skälet till tvister och meningsskiljaktigheter om kollektivavtal var att man inte kände till bestämmelserna.

I enkäten som gjordes år 2013 utvärderades det att cirka 80 procent av alla meningsskiljaktigheter rörande tolkningen eller tillämpningen av kollektivavtal emellertid löstes på lokal nivå.

Både arbetsgivar- och löntagarrepresentanterna angav i enkäten som genomfördes samma år att det största skälet till tvister och meningsskiljaktigheter om bestämmelserna i kollektivavtal på arbetsplatserna var att man inte kände till bestämmelserna.*

Det visar att det finns ett behov av förtroendemän. Man kan säga att hela samhället drar nytta av förtroendemannasystemet, eftersom man med hjälp av det kan hantera ärenden redan på arbetsplatsen och därigenom minskar trycket på exempelvis domstolarna.

Källa: *Kairinen et al. Kollektiivisopimukset työehtoien turvaajana, 2013

Vad har man för nytta av arbetarskyddsfullmäktige?

Arbetarskyddsfullmäktige är en viktig person på arbetsplatsen, då han eller hon praktiskt löser ärenden som har med arbetarskydd och arbetshälsa att göra.

Arbetarskydd är en lagreglerad verksamhet som går ut på att se till att arbetsmiljön är säker och hälsosam för de anställda. Via arbetarskyddet undanröjs allvarliga risker för hälsan eller så försöker man åtminstone att kontrollera dem. Genom arbetarskyddet bidrar man till att utveckla arbetet och säkerställa goda resultat. På arbetsplatser med över 10 anställda ska man enligt lag välja en arbetarskyddsfullmäktig.

Arbetarskyddsfullmäktige känner till det dagliga arbetet och de anställda kan ta upp problem som har med arbetet att göra med honom eller henne. Arbetarskyddsfullmäktige kan framföra till arbetsgivaren vilka aspekter som ur de anställdas synvinkel utgör hot mot arbetssäkerheten, arbetshälsan och stämningen på arbetsplatsen. En arbetarskyddsfullmäktig som är väl insatt i sitt uppdrag kan även vägleda de anställda i säkra arbetsmetoder.

Det ligger mycket pengar i arbetarskyddet. Man är medveten om att en välmående arbetsplats är produktiv. En enda olycka kan åsamka stort lidande och ekonomiska förluster för de drabbade. Det kan bli väldigt dyrt även för arbetsgivaren, som alltid är ansvarig för arbetstagnas säkerhet.

Dåliga arbetsförhållanden kan även vara bakgrunden till invaliditetspension. Tidig pensionering blir dyrt för hela samhället. I Finland är kostnaderna för arbetsplatsolyckor och arbetsrelaterade sjukdomar högre än i EU i genomsnitt.

BILD: LAURI RÖTKÖ

Förtroendemannens uppgifter i korthet

Förtroendemannens uppgifter omfattar bland annat att

- *se till att kollektivavtalet och arbetslagstiftningen följs på arbetsplatsen. Förtroendemannen representerar PAM på arbetsplatsen.*
- *vara arbetstagarnas representant både i förhandlingar om kollektivavtal och andra lokala avtal. Även arbetstagarna kan komma med förslag i lokala avtal. Man kan dock inte avtala om sämre villkor än i kollektivavtalet.*
- *vara arbetstagarnas representant i samarbetsförhandlingar. Enligt lag ska man i samarbetet även ta upp väsentliga förändringar i arbetsuppgifterna, arbetsmetoderna och arbetsrangemangen som påverkar personalens ställning: förflyttning från en arbetsuppgift till en annan, personal- och utbildningsplanen, uppsägningar och permitteringar av ekonomiska eller produktionsrelaterade skäl och på grund av företagsöverlåtelse. Även arbetstagarna kan komma med initiativ i samarbetsförhandlingarna.*
- *ska se till att arbetstagarna känner till PAMs verksamhet och därigenom vill ansluta sig till förbundet.*

” Förtroendemannen representerar PAM på arbetsplatsen.

BILD: RAMI MARJAMÄKI

Arbetarskyddsfullmäktiges uppgifter i korthet

Arbetarskyddsfullmäktiges uppgift är att delta på arbetsplatsen när det gäller bland annat

- att utvärdera och minska faror och risker
- se till att de anställda får en introduktion i hur man arbetar säkert
- se till att de anställda får en introduktion i säkra arbetsmetoder
- följa upp att säkerhetsföreskrifterna följs
- Lösning och analys av problemsituationer som uppstår i företags-/ tjänsteverksamheten
- Upprätta rutiner för hur arbetsplatsen ska fungera och följa upp dem i praktiken
- vidta åtgärder för att trygga arbetsförmågan och förlänga arbetslivet
- uppmärksamma (på ett förutseende sätt) skyldigheter enligt ny lagstiftning i samarbete med arbetsgivaren.
- Arbetarskyddsfullmäktige har rätt och en skyldighet att avbryta farligt arbete.

När en enskild arbetstagare och arbetsgivaren tillsammans behandlar arbetarskyddsfrågor kan arbetarskyddsfullmäktige vara med om arbetstagaren godkänner hans eller hennes närvaro.

” Arbetarskyddsfullmäktige är med och funderar på hur man ska förlänga arbetslivet.

Vem passar för förtroendeuppdrag på arbetsplatsen?

Alla kan lära sig att sköta förtroendeuppdrag på arbetsplatsen. Det viktigaste är en vilja att hantera gruppens ärenden och att lära sig. Uppgifterna passar den som är väl insatt i det dagliga arbetet på arbetsplatsen och vill lyssna, ge råd och representera de anställda samt vill utveckla arbetsplatsen och fungera som informationsförmedlare.

På många arbetsplatser anger de som innehar förtroendeuppdrag att de hamnat på posten för att de tidigare har varit den som tar reda på saker och ting och sköter dem åt sina kolleger.

PAM utbildar förtroendemen. Förtroendemen har även tillgång till PAMs rådgivningstjänster. Det ingår i förtroendemens rättigheter att delta i utbildning. I de flesta av PAMs branscher har man kommit överens med arbetsgivarförbundet om att man får lön vid deltagande i grundkurser.

När man funderar över att bli personalrepresentant kan man ibland vara rädd för hur arbetsgivaren förhåller sig till det. Förtroendemen och arbetarskyddsfullmäktiga har ett förstärkt uppsägningskydd enligt arbetsavtalslagen. Det gör det lättare att ta upp svårare frågor.

BILD: PASI LEINO

” Det ligger mycket pengar i arbetarskyddet. Arbetarskyddsfullmäktige känner till det dagliga arbetet och kan tala om vad som hotar säkerheten ur de anställdas synvinkel.

” Det viktigaste skälet till meningsskiljaktigheter om kollektivavtal på arbetsplatserna är okunskap. En kunnig förtroendeman är en samarbetspartner till arbetsgivaren som bidrar till att saker och ting görs på rätt sätt.

**Har du blivit vald till förtroendeman
på din arbetsplats?**

**Det finns väl en arbetarskyddsfullmäktig
på din arbetsplats?**

Ytterligare information om att hålla val finns på: luottamusta.fi
och om att sköta förtroendeuppdrag på: pam.fi/aktiiveille

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket